

PROMOTER-hankkeen aloituskokous 28.–29.6.2023

Italia, Livorno

Projektin yhteenveto

Interreg Europe -ohjelma on aluekehittämisen ohjelma. Kehittäminen tapahtuu yhdessä oppien, haluttuun teemaan keskittyen. Tässä tapauksessa teema on kestävä liikkuminen, tavoitteenamme on hyvien käytänteiden jakaminen ja sitä kautta alueiden osaamisen kasvattaminen. PROMOTERin takana on EU:n hiilinietraalisuustavoite, tarkemmin paikallisen energiantuotannon ja kulutuksen yhdistäminen liikenteen vähähiilistämiseksi. PROMOTER hankkeessa on mukana kaikkiaan kymmenen partneria yhdeksältä eri Euroopan alueelta. Hankkeen tärkeimmät tavoitteet ovat:

- Kestävä liikkuminen
- Vähähiilisyys
- Public-private partnership
- Paikallisten yhteisöjen aktivointi

Alueelliset sidosryhmät ovat hankkeen tekemisissä tärkeässä roolissa. Tavoite on, että ei vain Keski-Suomen liitto, vaan myös liikkumisen keskeiset toimijat Keski-Suomesta oppivat hankkeen kautta uutta ja voivat hyödyntää oppeja muun muassa uusia hankkeita suunnitellessa.

Aloituskokouksen keskeisin sisältö oli mukana olevien alueiden esittäytyminen. Yhdessä oppiminen lähtee siitä, että tiedämme missä muut ovat vahvoja – oppiaksemme, ja mitä voimme heille opettaa.

Livorno, Italia

Alueen maakuntakaavaa vastaava dokumentti tähtää alueen resurssien suojeluun ja lisäarvon tuottamiseen näistä. Kestävä kehitys ja agenda 2030 ovat vahva ajava voima tässä työssä. Livorno on aloittanut energiayhteistyön (Energy Communities). Livorno korostaa puheenvuorossaan sitä, että meillä kaikilla on opittavaa toisiltamme. Meidän tulee yhdessä innostaa sidosryhmämme yhteiseen työhön. Alue haluaa oppia bioenergiasta ja liikkumisen innovaatioista. Alue lähestyy PROMOTER-työtä useasta eri näkökulmasta, näitä on hyvä seurata.

Linkki Livornon tekemisiin on Keski-Suomen aluekehittämisen tiimi ja liikennejärjestelmäsuunnittelu-työ. Mahdollisesti myös biotalouskampuksen bioenergiaosaaminen, koska alueella on bioenergiatarpeita.

Rezekne, Latvia

Fokus Rezeknessa on kestävä liikkuminen edistämässä, erityisesti polkupyöräverkoston kehittämisessä. Tässä Keski-Suomella (Jyväskylä kestävä liikkumisen koordinaattori, JAPA, JYPS) voisi olla annettavaa. Kaupungilla on kestävä kehityksen suunnitelma, johon kevyen liikenteen kehittäminen on integroitu. Haasteena on kaupungin historiallinen rakenne, joka vaikeuttaa kevyen liikenteen väylien rakentamista, samoin haasteena on infran rahoitus ja osaaminen hankkeistuksessa.

Keski-Suomi

Haasteena ja hankkeen avulla ratkaistavana asiana on liikenteen vähähiilistyminen. Oman lisänsä tähän tuo pitkät etäisyytemme. Uutena, mielenkiintoisena avauksena alueella on tuulivoimatuotannon voimakas lisääntyminen. Tässä huomioitavaa on verkon kapasiteetti. Toinen kiinnostava kokonaisuus Keski-Suomelle on biokaasu ja sen tuomat mahdollisuudet. Myös vedyn käyttäminen liikenteen polttoaineena kiinnostaa. Vielä ei ole selvää, mihin suuntaan erityisesti raskaan liikenteen vähähiilistymisen teknologiat lähtevät vetämään.

Oostende, AG MOBIL-O, Belgia

Kaupunki on erittäin tiiviisti rakennettu, joten haasteena on se, kuinka rakennetaan 15 minuutin kaupunki. Tällä tarkoitetaan sitä, että kaupunki on saavutettavissa kävellen ja pyörällä 15 minuutin sisällä. Liikennehierarkia kaupunkisuunnittelusta on selvä: kävelyn ja pyöräilyn jälkeen hierarkiassa tulee julkinen liikenne, viimeisenä on oma auto ja sen käyttö. Tätä varten kaupunkikehittämisessä on toteutettu liikenteen uudelleenjärjestelyitä, jotta kävely ja pyöräily olisi paremmin mahdollistettu. Samalla kaupungin keskustaa vietiin pois autokeskeisyydestä ja nyt Oostendessa onkin katuja, joilla polkupyöräily on etuasemassa ja autoilijoiden on mukauduttava polkupyörien valtaan. Oostendessa on kattava lämpöverkko, he miettivät kuinka tätä voitaisiin hyödyntää sähköautojen lataamisesta. Lämpöverkko (jätteenpolto) on laajasti julkisissa rakennuksissa, mutta ei juurikaan asuintaloissa. Sähköautojen lataamisverkoston rakentamisen haasteena kaupungissa on tilan puute. Oostenden esimerkissä on paljon yhtymäkohtia Kankaan alueen kehittämiseen.

DEX Innovation Centre & Bystřice (Tšekki)

Kaupungin motto on ”Kohti onnistunutta tulevaisuutta”. Alue on harvaan asuttua, mutta se on lähellä Prahaa (tunti autolla), joten pendelöinti pääkaupunkiin on merkittävää alueen työllisyysasteen kannalta. Kaupungilla on kestävä energian ja ilmastotoimien suunnitelma (SECAP) ja he ovat osa Covenant of Mayors- aloitetta. Myös ilmanlaatuun liittyvät kysymykset ovat heidän kiinnostuksensa kohteena. Kaupunki haluaa kehittää erityisesti julkisen liikenteen verkostoa ja käyttöä. Alueella on valmistella infraa sekä autojen että polkupyörien lataukseen.

Keski-Suomen liityntäpysäköintistrategia voisi olla heidän kannaltaan kiinnostava. Tästä alueesta ja heidän esimerkistään voisivat olla kiinnostuneita Keski-Suomen pienemmät kunnat.

FMRM, Murcia (Espanja)

Murcian väestö (1,5 miljoonaa) on vahvasti keskittynyt kolmeen kaupunkiin. Muualta näihin keskuksiin liikkuminen on vaikeaa julkisen liikenteen avulla. Alue on vahvaa turismialuetta, joten myös tämä tuo liikenteeseen lisähaasteita. Murcia keskittyy hankkeessa alueelliseen liikennesuunnitelmaan, jonka päivitys on nyt tarpeen. Tavoitteena on julkisen liikenteen lisääminen, liikkumiseen kuluvan ajan vähentäminen, sekä energian ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen. Alue on tunnistanut, että vihreään liikkumiseen on tarjolla rahoitusta. Osa lainsäädännöstä ei ole vielä kovin selvää, energiayhteisöjen osalta tarvitaan lisää tietoa ja osaamista. Energiajärjestelmän osalta aurinkoenergian potentiaali on alueella vielä hyödyntämättä, myös energian varastointiratkaisut kiinnostavat.

Murcia voisi olla kiinnostunut Keski-Suomen liikennejärjestelmätyöstä. Heitä kiinnostaa muun muassa se, miten alueen ja kuntien välistä yhteistyötä voitaisiin parantaa,

Sintra, Portugali

Sintralla on Living lab liikkumiseen ja vähäpäästöisyyteen innovaatioihin. Heillä on myös logistiikkaan liittyvä pilottihanke. Kunta on mukana Covenant of Mayors aloitteessa ja he valmistelevat SECAPia. Alueella on kiinnostusta kevyen liikenteen kehittämiseen, sekä vihreisiin käytäviin. Ilmastonmuutoksen sopeutumisen näkökulmasta vesi (joet ja meri) on haasteellinen alueella. Alueella voisi olla yhtymäpintaa Jyväskylän kaupungin liikennepuoleen, sekä Kankaan alueen kehittämiseen ja kaupunkirakenteelle kehä vihreän (ja sinisen) periaatteisiin.

South Transdanubian Regional Innovation Agency (STRIA), Unkari

Energian näkökulmasta STRIAlla on kokemusta energiayhteistöistä, he toimivat sekä yksityisen että julkisen sektorin kanssa energia-näkökulmasta. Energiapaletti on laaja: aurinko, geoterminen, biomassa, tuuli. Julkisen liikenteen kehittäminen ja liikenneketjun kehittäminen kiinnostaa aluetta, mukaan lukien liityntäpysäköinti. Unkariin haasteena on lainsäädännölliset ongelmat EU:n kanssa. Datan turvallisuus nousee Unkarinkin näkökulmasta esiin energian osalta.

Tavoitteena STRIAlla on vihreän liikkumisen ja energiatehokkuuden yhdistäminen. Myös tässä voisi olla yhtymäpintaa Jyväskylän kaupunkiin. Unkarilaiset ovat myös kiinnostuneita bioenergiaosaamisesta, jolloin yhteys JAMK Biotalouskampuskeeseen olisi luonteva.

Brasov Agency for Sustainable Development, Romania

Alueella on kiinnostusta kevyen liikenteen lisäämiseen, mutta infra ei tue tätä. Heillä on kestävän kehityksen strategia. Tässä strategiassa on yhtenä keskeisenä osana kestävä liikkuminen. Haasteena alueella on lainsäädännön ja byrokratian luomat esteet. Alueelta puuttuu selkeä strategia ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen. Alue on vahvaa muuttovoittoaluetta, joka haastaa alueen infrastruktuurin ja näin heillä on vahva kiinnostus kehittää liikennejärjestelmää. Tavoitteena alueella on nostaa sähköautojen määrää sekä tuulivoiman ja aurinkovoiman lisääminen. Alueen tavoitteilla on yhtymäpintaa Keski-Suomen hiilineutraalisuustyöhön sekä tuulivoimakaavaan.

Energiayhteisöt -konferenssi 29.6.2023

Energiayhteisöt mahdollistavat erilaisten kuluttajaryhmien, kuten asuinyhteisöjen, yritysten ja julkisten toimijoiden, yhdistää kulutuksensa ja suunnitella tuotantoa kulutuksen perusteella. Näin energiankulutus ja -tuotanto voidaan suunnitella kestävästi paikallisesta näkökulmasta lähtien. Yksi energiayhteisöjen tavoitteista on toki myös vähentää sekä kansallisten että paikallisten sähköverkköjen kuormaa paikallisten energiantuotantoratkaisujen avulla. Energiayhteisöt tarjoavat myös uuden alustan palvelukehitykselle liittyen esimerkiksi älykkääseen sähköverkkoon.

Liikenteen sähköistyminen ja muut kestävät liikkumisen tavat ovat tärkeä osa kestävästä liikkumisesta, mutta yksistään ne eivät riitä. Todellinen muutos tapahtuu vasta, kun tarkastelemme liikkumisen tapoja kokonaisuutena. Esimerkiksi yhdellä perheellä ei tulisi olla neljää autoa, vaan neljällä perheellä tulisi olla yksi auto. Kestävän liikkumisen tulevaisuus edellyttää toimintamallien muutosta ja älykästä kulutusta, jossa kuluttajat käyttävät energiaa silloin kun sitä on saatavilla.

Energiayhteisöillä tulee olemaan merkittävä rooli pienten ja keskisuurten yritysten vastuullisuustyössä. Ne tarjoavat yrityksille mahdollisuuden osallistua kestävästä kehityksestä edistämiseen ja toimia vastuullisesti. Lisäksi energiayhteisöt tukevat energiatehokkuuden parantamista ja energiansäästöä. Kuluttajat tarvitsevat ymmärryksen siitä, mistä heidän energiankulutuksensa koostuu, jotta he voivat tehdä tietoisempia valintoja ja osallistua aktiivisesti energiatehokkuuden parantamiseen. Energiayhteisöjen arvo ulottuu kuitenkin pidemmälle kuin pelkästään energiankulutuksen ja liikkumisen näkökulmiin. Ne tarjoavat myös sosiaalisen näkökulman kestävästä kehityksestä, sillä asukkaat voivat osallistua energiayhteisöjen toimintaan paitsi kuluttajina myös uusiutuvan energian tuottajina, mikä vähentää energiaköyhyyttä ja auttaa estämään eriarvoistumista yhteiskunnassa.

Energiayhteisöt edellyttävät älykkään energiaverkon rakentamista. Digitalisaatio ja sen vaatimat vahvat yhteydet ja digitaaliset taidot ovat tässä keskeisessä asemassa. Älykkäät kuluttajat, jotka ymmärtävät energiankulutuksen pullonkaulat ja osaavat reagoida niihin, ovat avainasemassa kestävästä energiankulutuksen edistämisestä. Liikkumisen ja energiankäytön osalta tämä sisältää big data -näkökulman, jossa liikkumista ja energiankäyttöä seurataan ja hyödynnetään palveluiden kehittämisessä.

Lopuksi, energiayhteisöt avaavat uusia mahdollisuuksia energiavarastojen hyödyntämiseen. Esimerkiksi vety voi toimia vaihtoehtoisena energiavarastona, mutta sen käyttöönottoon liikenteessä tarvitaan toimiva arvoketju. Tämä edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden välillä ja panostuksia vetyteknologian kehittämiseen myös yhteiskunnan ja EU:n tuella. Energiayhteisöt ovat siis keskeisessä asemassa kestävästä energiankulutuksen ja liikkumisen tulevaisuudessa. Ne tarjoavat mahdollisuuksia kestävästä kehityksestä edistämiseen kuluttajille, yrityksille ja julkisille toimijoille. Energiaturros edellyttää totuttujen tapojen muutosta ja älykkään energiaverkon rakentamista, mutta samalla se avaa uusia mahdollisuuksia ympäristöystävällisyyden edistämiseen ja kestävien toimintatapojen omaksumiseen. Energiayhteisöt tarjoavat paitsi kestäviä ratkaisuja myös yhteisöllisyyttä ja osallisuutta energiankulutuksen tulevaisuuteen.

Huomioita verrattuna suomalaiseen keskusteluun:

- Sosiaalisen näkökulman korostuminen
- Energiaomavaraisuuden näkökulma puuttuu?
- Liikenteen sähköistyminen mukana keskustelussa, mutta keskustelussa ei ole kevyttä liikennettä
- Energian hinnan nousu nostetaan esille, mutta Venäjän aloittamasta hyökkäyssodasta ei mainita synä
- Kiertotalous? Onko energiayhteisöt loppupiste, vai välietappi matkalla kiertotalouteen ja resurssiviisauteen? Pitäisikö tätä näkökulmaa nostaa enemmän PROMOTERissa?